

93 MRTVIN ŠESTI DAN SILNE VROČINE

Deset žrtv v Chicagu. V Washingtonu, kjer imajo 99. stopinj, zmanjkuje vode. Ljudje prenočujejo v parkih. V Montani je pa sneg!

Chicago. — Deset oseb je podleglo vročini v četrtek, šesti dan nepretrgane soperice. Živo srebro je splezalo do 94.9. To je očitajna temperatura, v resnici pa je toplomer kazal ponekod čez 100. Mnogo oseb se je zgrudilo; 15 oseb je bilo ogriženih od psov. V noči od četrka na petek je na tisoče ljudi prenočilo v parkih na goli travi.

Vremenski biro, ki je zadnje dni napovedal dnevno ploho, se je v četrtek premislil in trdilo: po naznanju, da bo vročina trajala najmanj še tri ali štiri dni; težko će pride dež pred nedeljo.

Vremenski zvedenec C. A. Donnel pojasnjuje, da vzrok sedanjega vročega vala je gornja atmosfera nad Atlantičnim morjem, ki je ustavila gibanje zračnih tokov. Gornja plast ozračja je naredila nekakšno blokado, ki stoji kot pokrov nad vzhodnim delom Amerike. To je krivo, da ni hladnih vetrov od vrha in severa, dočim imajo vroči južni vetrovi odprto polje.

Temperatura na 90. stopinji se razširja po vsem vzhodu od Nebraske, Kansasa, Oklahome in Texasa. Na skrajnem jugovzhodu ni vročine.

Washington, D. C. — Po uradnih podatkih, ki še niso popolni, je dne 4. junija umrlo 93 oseb na vročino v Združenih državah. Najhujša vročina ta dan je menila bila v Washingtonu. Uradna temperatura je bila 99. Vseled prekomerne rabe vode je vodni tlak postal tako slab, da voda sploh ne teče. Lokalne oblasti so posvarile prebivalce, da ne smejo razlivali vode po tleh in vrtovih kot po navadi.

Great Falls, Mont. — Dne 4. junija je tukaj padlo štiri palce snega. Sneg je bil moker in težak.

Modena, Utah. — V tem kraju je temperatura padla na 38 v četrtek. V nižinah je deževalo, toda po gorah je zapadel sneg.

Jugoslavija je znižala stroške potnih listov

Odslej bo zadostovalo \$14 za šest mesecev ne glede na koliko-krat kdo prekorači mejo. Narredba pa je le začasna.

Belgrad, Jugoslavija, 4. jun. — Ameriški poslanik Percival Dodge je dosegel, da je jugoslovanska vlada omilila izkoriščanje oseb z ameriškimimi potnimi listi potom visokih pristojbin za videnje listih. Odslej je bilo treba plačati \$14 za vsak vizum; kolikokrat je kdo vstopil v Jugoslavijo, je moral vsakokrat plačati \$14. Po novi naredbi pa zadostuje \$14 za šest mesecev ne glede na število vstopov v deželo. Narredba pa je samo začasna in pozajanja z ameriškim poslanikom se nadaljujejo.

KANADSKA VLADA IMA DOVOLJ DENARJA.

Ampak ne za delavce.

Ottawa, Kanada. — Kanadska vlada ima denar za pomoč v zadnji Indiji, ampak ne za rudarje in njih družine v Cape Bretonu. Tako je bilo očitano v nižji zbornici, ko je dovolila postaviti \$7,500, kateri denar bo šel v Antigo za odpravo od hurikana prizadetemu malemu otoku.

"Zakaj se naši rodni Kanadčani zapostavljajo na račun inozemcev?" je vprašal Woodworth, delavski poslanec iz Winnipeg. "Zakaj vlada ne da pomoči stavkarjem v Cape Bretonu?" Odgovora ni dobil.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Vročina umorila nadaljnjih 93 oseb širom dežele. V Montani je sneg.

Green, predsednik A. F. of L., se je izrazil za javno lastovanje Muscle Shoalsa.

Ameriška vlada ne bo pomagala pri iskanju Amundsena, dokler ni naprošena.

Po svetu.

Velesile pošiljajo nove bojne ladje v kitajske luke. Stavke kitajskih delavcev in dijakov se širijo.

Norveška ekspedicija odide danes na sever.

Francoska vlada se zopet maje; socialisti napovedali boj finančni reformi.

V italijanski zbornici se pripravljajo na dan obletnice Matteottijevega umora.

Jugoslavija in Grčija sta se sprili radi Soluna.

Jugoslavija je znižala stroške vizuma Američanom.

Rešilna letala gredo jutri na pol

Iskanje Amundseneve ekspedicije prične okrog 15. junija. Amerika morda pošlje zrakovplov.

Oslo, Norveška, 5. jun. — Dva tedna sta pretekla odkar je kapitan Roald Amundsen s petimi tovariši poletel na dveh eroplanih proti severnemu tečaju in se potem izgubil nad ledenimi puščavami. Kje je, kaj dela in da li je še živa, je še vedno misterij.

Norveška vlada je odredila, da parnik "Ingertre" odpluje jutri v Kings Bay. Na parniku sta dve vojaški letali. Parnik pride v Kings Bay okrog 15. junija in letalca bosta potem krožila nad ledom ob odprtem morju. Da li pojdeti proti severnemu polu, ni še znano.

Washington, D. C. — Mornarični departement se morda odloči za odposlanje zračne ladje v arktične kraje v svrhu zasledovanja Amundseneve polarne ekspedicije. Kapitan Landsowne je v četrtek poročal mornaričnemu tajniku Wilburju, da bi bila zračna plovba na sever varna. Toda vlada najbrž ne stori ničesar, dokler ni naprošena od Norveške za pomoč.

Postavno lovenje deklet na Japonskem

Love jih za delo v tovarnah.

New York. — Največje zlo, proti kateremu se borijo ženske organizacije na Japonskem je postavno dovoljeni lov za deklet, da delajo kakor sužnjice po tovarnah. Prostitucija je drugo, nič manjše zlo. Tako piše Harry Wildes, profesor gospodarstva in sociologije na univerzi v Tokiju.

Kakih 30,000 skavtov se poda v kmečke distrikte, kjer iščejo novinke za tekstilne tovarne, katere jih potrebujejo letno 300,000. Rečeno je sicer, da se ta dekleta ne morejo prisliliti k delu več kakor po enajst ur na dan, ampak zakoni radi dela so tako polni izjem... "v slučaju neizogibne potrebe..." da je mogoče podaljšati delavnik tudi na trinajst in štirinajst ur. Dva obvezna praznika na mesec jim podjetniki brezbržno lahko utrgajo. Dvanajst let stare, katere so dokončale elementarno šolo, še lahko zaposlijo kot regularne delavke, dočim otroke po deset let enajst let zaposlijo "v slučaju izredne potrebe". Po tovarnah delajo umetne svetilice, papirne zavoje, nakitje, čipke, izdelke iz bambusovega lesa, slamnike, sladčice, cigarete, obleko in vžigalice.

Japonska delavska federacija je pod vodstvom Bunji Suzuka v dvanajstih letih dosegla 280,000 članstva. Vseh medznih delavcev pa je kakih 4,000,000. Žensk je organiziranih samo kakih 7,500. Izkoriščanje je naravno strašno.

PRES. GREEN JE UBLAŽIL SVOJE STALIŠČE

JE PA SE VEDNO ODLOČNO
ZA JAVNO LASTNIŠTVO
MUSCLE SHOALSA.

To veliko električno podjetje naj obratuje vlada.

Washington, D. C. — Na vprašanje, da pove svoje mnenje Coolidgevi svetovalni komisiji radi Muscle Shoalsa, kaj naj naredi z ogromnim podjetjem v Muscle Shoalsu, je predsednik Ameriške delavske federacije Green odgovoril, da ga je treba obdržati pod javnim lastništvom. Razvije in lastuje naj podjetje vlada, po tem eksperimentu vidimo, kako so stroški in profiti v igri z električno silo. Vsekakor je Green zelo omilil svoje stališče. Nekoč, ko so leta 1920 imeli železniški podjetniki konferenco v Montrealu, je Green trdno stal na stališču, naj vlada lastuje železnice, zdaj zavrača vse to radi splošnega javnega lastovanja. On pravi:

"Kolikar se lastništva tiče, ne moremo govoriti naprej, kako bi se najbolj izplačalo. Odločitev radi lastništva naj bo urejena na podlagi razmer in faktorjev, ki imajo s tem opraviti."

"A kolikor se tiče kontrole, je sedaj precej splošno priznано, da je stališče javnosti na tem, da se industrijska in trgovaška podjetja, ki so temeljne važnosti za človeško družbo regulirajo kakor hoče javnost."

"Po mojem mnenju, kolikor se zadeva tiče podjetij vodno električne in vodne sile, bi morale biti stališče naše javnosti, da se ohrani javno lastništvo istih za ljudstvo in da se ustanovi sistem za kontroliranje. Javnost naj kontrolira obrat, oddajanje v najem za določeno dobo z največ petdeset leti."

"Muscle Shoals naj po mojem mnenju obdrži vlada za razvoj in obrat. Ko so bili že potrošeni tak veliki vladni fond, je najboljša, da se vrajo daljni poskušaji. Komisije radi gonilnih sil bi na podlagi teh eksperimentov tudi lahko določale standarde v privatnih podjetjih. Tu ne gre samo za električno silo, temveč za produkte pri tem velikem podjetju, zato je toliko bolj potrebno, da ga lastuje vlada."

Ko so železniški delavci na konvenciji leta 1920 vprašali Ameriško delavsko federacijo, naj vključi v svoj program javno lastništvo in demokratično obratovanje železnice, je Green v ognjevitim govoru podprl zahtevo železnikarjev, češ, da bi bilo to v napredek dežele in bi služilo izpopolnjenju transportacije. Takrat je naglasil, da imajo promogorji ravno tisto pravico in da je bila še vsikdar vladna agencija poklicana, da zatre delavce v privatnem lastništvu in operaciji železnice in rudnikov.

Z zatrdilom komisiji radi Muscle Shoalsa je Green izročil tudi rezolucijo, ki je bila sprejeta na konvenciji v Portlandu leta 1923, katera je endorsirala "javno lastovanje in kontrolo vodnih sil, da služijo ljudstvu in jih vzdržuje ljudstvo." Podal je tudi več drugih izjav delavskega voditelja, ki so za vladno lastovanje Muscle Shoalsa.

SLAVNOST ČEŠKIH SOKOLOV.

Chicago. Čehoslovaške sokolske organizacije v Ameriki bodo imele velike telovadne slave v Grant Park stadiju v Chicagu od 25. do 28. junija. Sokolske skupine pridejo tudi iz stare domovine. Telovadbo bo okrog 30,000 Sokolov in pričakuje se 200,000 gledalcev.

000 članstva. Vseh medznih delavcev pa je kakih 4,000,000. Žensk je organiziranih samo kakih 7,500. Izkoriščanje je naravno strašno.

Bitka se pripravlja v italijanski zbornici

Aventinska opozicija priredi v zbornici demonstracije na dan obletnice Matteottijevega umora. Fašisti so zagrozili s silo.

Rim, 5. jun. — Italijanska kriza, ki je prišla pred enim letom, ko je 140 poslancev bojkotiralo parlament v protestu proti umoru socialističnega poslance Matteottija, doseže mogoče višek 10. junija, ko bodo ti poslanci — ki so znani z imenom aventinska opozicija — priredili na ta dan spominaki obred v zborničnih prostorih ob obletnici Matteottijevega umora.

Farinacci, glavni tajnik fašistovske stranke in desna roka Mussolinija, je pozval fašistovske poslance, naj preprečijo vsako prireditev aventinske opozicije.

Zdaj je vsa Italija razburjena. Spopad v parlamentu je neizogiben, ako se aventinska opozicija ne umakne. Toda znamenja, da bi se umaknila. Obe stranki se pripravljata na bitko. Vse je radovedno, kako se bodo udarili. Poslanci ne morejo biti aretirani. Orožja ne sme nihče nositi v zbornico. Ostanejo samo še pesti in čevlji. Ali bo moglo 300 fašistov vreti 140 protifašistov iz zbornice?

Francoska vlada se zopet maje

Socialisti so sklenili, da ne bodo podpirali Caillauxovega finančnega programa. Denarna kriza se vrača. Maroko je velik faktor.

Pariz, 5. jun. — Voditelji socialistične parlamentarne skupine, katera tvori polovico vladnega levčarskega bloka, so zaključili večeraj, da socialisti ne bodo glasovali za Caillauxov finančni program, ker noče sprejeti njihove točke o prevzetju kapitala. Člani zborničnega finančnega odseka so večeraj ostro napadli Caillauxa. Ako socialisti ostanejo pri svojem sklepu, bo moral finančni minister Caillaux podati ostavko.

Caillaux je večeraj poročal, da denarna kriza še ni premagana. Frank je zopet začel padati. Nebrojni spekulanti kupujejo švicarske franke, holandske florine in angleške funte. Strah, da bo vojna v Maroku trajala dolgo in porži velike vsote denarja, tudi slabo vpliva na vrednost franka.

Star Kitajec ne je zastrupil.

Vancouver, B. C. — Tragedija brezposelnosti ne pozna mej radi plemen. Ging Vung Lee je bil brez posla in se star povzru, zato je vzel strup v svoji zbiti bajti. Zapustil je na lističu zapisa ne besede: "Belopoltni delavci imajo unije, zato dobijo delo, kar je dober business. Jaz pa nisem dobil dela in star sem tudi preveč, da bi se mogel naučiti posebne stroke. Mnogo belopoltnih prijateljev sem imel poprej, zdaj pa umrem z ljubeznijo do njih — prijateljev. Če bi bil rojen z belo poltjo, se bi bil mogoče naučil še mlad kakke obrti in bi bil sedaj spoštovan mehanik s lepo plačo, delom in hišo polno otrok. Ampak jaz sem samo Kitajec, nimam dela ne obrti, zato rad umrjem." To je zadnje od Ging Vung Leeja, izmučenega moža, ki zdaj umre.

Francoski astronom Flammarion umrl.

Pariz, 5. jun. — Camille Flammarion, znani pesnik in astronom, je večeraj umrl v starosti 78 let.

Španci poročajo o zaroti proti kralju.

Barcelona, Španija, 5. jun. — Štirinajst oseb je bilo tukaj aretiranih na obtožbo, da so hoteli ubiti kralja Alfonza z bombo. Aretiranci so večidel mladi dijaki.

VELESILE POŠILJAJO NOVE BOJNE LADJE

Po vseh večjih kitajskih mestih je začelo vreti med delavci. Japonska grozi z oboroženo intervencijo. Inozemske šole in tovarne na Kitajskem zapirajo vrata.

Kanton, 5. jun. — Med voditelji armade in vladno stranko kuomintang je prišlo do spora in civilni konflikt je neizogiben. Vlada je ukazala zapreti centralno banko, da prepreči posojila vojaškim poveljnikom, ki neprenehoma zahtevajo denar.

Peking, 5. jun. — Kitajska vlada je danes dostavila italijanskemu poslaniku noto a protestom proti streljanju na dijake in delavce v Šangaju. Noto zahteva, da italijanski pomorščaki v Šangaju neha izživati in da oprostijo vse aretirance.

London, 5. jun. — "Daily Express" je prejel vest, da je Japonska opozorila kitajsko vlado na resnost situacije v Šangaju in drugih kitajskih mestih. Japonska vlada je baje sporočila v Peking, da bo intervenirala z oboroženo silo, če kitajske oblasti niso v stanu pomiriti rebelev.

Tokijo, 4. jun. — Japonska vlada je danes odredila, da križarka "Tatsuta" z 200 možmi takoj odpluje v Šangaj.

Manila, Filipini, 5. jun. — Ameriške mornarične oblasti so poslale še dve bojni ladji s 300 možmi v Šangaj.

Šangaj, 5. jun. — Včeraj ni bilo krvavih spopadov, bili pa so manjši namiri. Stavka je vedno večja. Delavci v inozemskih tovarnah opusteje delo. Voditelji generalne stavke skušajo pridobiti še transportne delavce, tako da popolnoma preneha ves promet in da mednarodna kolonija ne dobi več živili.

Kitajski dijaki v ameriških in drugih inozemskih kolegijah so tudi zastavkali. Ameriška misijonska univerza St. John's, kateri načeluje F. L. Hawkspot, je večeraj zaprla vrata.

Mednarodna policija je danes udrla v več prostorov, kjer so nahajali pristave radikalne stranke kuomintang; večja množina revolucionarnih tiskovin je bila zaplenjena. Ruski general Gušen, ki je obtožen, da vodi sovjetsko propagando med Kitajci, je bil aretiran.

Stavke delavcev in dijakov se pojavljajo v vseh večjih mestih. V Cangi so dijaki napovedali bojkot Angležem in Japoncem.

ITALIJANSKI ŠIFKARTAS OROPAL DELAVCE ZA \$100,000.

New York. — Parobrodna agencija Bifulci & Rossi je zaprla vrata zadnji teden. Umberto Rossi, eden lastnikov, je pobegnil in odnesel več kot \$100,000, katere so mu italijanski delavci zaupali v ahrambo. Alberto Galdini, ki je bil klerk v pisarni in v zvezi z Rossijem, je bil aretiran.

Protestna stavka na Portugalskem.

Lisbona, 5. jun. — Delavska zveza, komunistična organizacija je večeraj pozvala delavce na generalni štrajk v znak protesta proti deportiranju nekaterih vodilnih komunistov v portugalsko afriško kolonijo.

Nova človeška opica v Južni Ameriki.

Baltimore, Md. — Dr. G. B. Wislocki in dr. C. P. Richter, profesorja v tujaknji John Hopkinsovi medicinski šoli, sta 4. junija odpotovala v Panamo in Južno Ameriko iskati nove vrste opice, ki so po poročilih tako podobne človeku, da jih je težko razločiti.

Agitirajo za "Prosveto"

Jugoslavija in Grčija se ne moreta zdelati

Konferenca v Beogradu se je razbila, ko je vlada zahtevala srbskega guvernerja v Solunu.

Atene, 4. junija. — Pogajanja med Jugoslavijo in Grčijo za nov alijancijski pakt so se razbila v Beogradu in grška delegacija je bila pozvana domov.

Pogajanja so izprva tekla gladko, kmalu pa je Jugoslavija začela zahtevati gotove privilegije, katerih Grki ne morejo dati. Zahtevala je med drugim, da v Solun pride srbski guverner in da se železnica od Soluna do arbske meje postavi pod skupno kontrolo.

Socialistično gibanje se poživlja

Ugodna poročila prihajajo iz mnogih držav.

Chicago, Ill. — (Soc. tiak.) — Po vseh državah unije se poživlja socialistično gibanje. Ustanavljajo se novi klubi in stranka pridobiva nove člane.

Agitator Panschar je v Ohiju, v Middletownu in Xeniji ustanovil dva nova kluba. — Socialisti v St. Louisu, Mo., agitirajo bolj živahno kot kdaj prej. Velike manifestacije pripravljajo za četrtega julija, ko jih bo obiskal sodrug Deba. — V Terre Hauteju, Ind., je bil ustanovljen nov lokal. — Socialisti v Minneapolisu, Minn., bodo imeli konferenco, demonstracijo in banket dne 20. in 21. junija. Zanimanje za stranko se vzbuja tudi med farmarji. Banket bodo obdržali v West hotelu v soboto, v nedeljo 21. pa bo konferenca pri Camden Pumping Park postaji, v krasnem parku poleg reke Mississippi. Navzoč bo Deba. — V Montani se snide strankin izvrševalni odbor dne 25. junija, namreč v Missouli. Odbor se pripravljajo za novo agitacijo po vsej državi. — Pennsylvanski socialisti so pričeli z agitiranjem za socialistični list "American Appeal", ki ga prične izdajati stranka pod urejanjem Debaa s prihodnjim letom. Lokal v Pittsburghu daje pouk o socializmu in ima uveden učni razred za javne nastope z govori.

Tudi na jugu so socialistični delavci. Zanimivo je pismo sodruga Standiferja iz Mobila v Alabami, ki piše o agitaciji. Rad bi dobil doli Debaa, kar on meni, da bi pomagalo stranki. Organizacija v Marylandu ima nove načrte za nabiranje članov in ustanavljanje novih klubov.

Soc. mladinska liga v Chicagu je pričela novo agitacijo za članstvo. Tu so bili storjeni lepi uspehi kakor v kateremkoli drugem mestu. Odrasli člani pa so v kampanji za pridobitev tisoč novih članov. Izdane je precej literature in pri klubih se poživlja agitacija za pridobivanje novih članov. Nadeli so si nalogo, da mora biti to mesto središče socialistične aktivnosti.

V nedeljo dne 21. junija ima stranka v Riverviewu parku svoj običajni piknik kakor vsako leto. Vstopnice v park so trideset centov, kar je le pet centov več kakor navadna vstopnina v park. Pri tej priliki bodo sodelovali tudi člani socialističnega kluba št. 1 Jugoslovanske socialistične zveze.

Z MAROČANSKE FRONTE.

Pariz, 5. jun. — Uradno poročilo se glasi, da je Abdel-Krim začel danes z močno ofenzivo sredi fronte. Rifijanci so ponekod prekorčili reko Urgo in osvojili francoske pozicije, toda Francozi so jih vrgli nazaj.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo najbrž še vedno nestabilno in južno vreme. Sonce izide ob 5:15, zaide ob 8:21.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi ne vračajo.
 Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$0.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincin 26.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inloosametro \$0.00.

Naslov za vse, kar ima slika s listom.
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oglepaju n. pr. (May 31-25) poleg vašega imena na naših pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo preplačati, da ne vam ne ostavi list.

METODE TURSKIH SULTANOV NA OGRSKEM.

Dokler so turški sultani imeli še moč so se svojih političnih nasprotnikov in tistih, na katere so bili jezni, rešili na različne načine. Zelo priljubljena metoda je bila med njimi, da so ukazali zašiti žene v vrečo in jih potopiti v Bosporu, ki so prišle v nemilost.

Te metode za pošiljanje političnih nasprotnikov na drugi svet se poslužuje tudi madžarski avtokrat Horthy, ki si je prilastil vlado na Ogrskem z najbolj barbaričnimi sredstvi. O Horthyjevih grozovitostih je bilo povedane ga že marsikaj, najnovije pa pripoveduje Edmund pl. Benitzky, bivši ogrski minister za domače zadeve, ko je pobegnil na Dunaj in se nahaja na varnem, da ga ne more doseči roka madžarskega krvoloka.

Ta minister izjavlja, da je admiral Horthy ukazal vojaškemu sodišču, da naj potopi socialistična časnikarja M. Somogyija in M. Baseobyja v Donavi. Pokorni hlapi so povelje avtokrata izvršili in kasneje so izveleki trupli umorjenih socialističnih časnikarjev iz vode, ki sta bili na strašen način razmesarjeni.

To se je zgodilo v letu 1919. Benitzky je kasneje protestiral proti temu činu, ampak na krvoloka Horthyja ni napravil protest nobenega vtisa. Še preden je Horthy s svojo "belo armado" dospel v Budimpešto, je činično izjavil, da ne bo "pogroma" in da ne bo "prelival krvi," ampak "marsikdo se bo kopal," posebno tisti, ki so proti beli armadi.

Taka zver v človeški koži je na čelu ogrske vlade. Svoje zverake čine pa izvršuje v imenu reda in zakona. In če bo med ogrskim ljudstvom nastala vibra, ki pohere tega krvoloka, se pametni ljudje ne bodo prav nič čudili. Znano je pač da kdor seje veter, navadno žanje vihar.

MORGAN JE POSODIL FAŠISTOVSKI VLADI DENAR.

Bančna tvrdka J. P. Morgan & Co. je dovolila italijanski vladi za petdeset milijonov dolarjev kredita, da se stabilizira vrednost italijanske lire. Takoj tej vesti je pa dodano, da se vrše zadovoljiva pogajanja, da Italija vrne Združenim državam \$2,138,543,852, ki jih dolguje in od katerih do danes še ni vrnila počenega groša.

Koliko je Morganov kredit Italiji v stiku s poravnanjem dolga Združenim državam, tega vest ne pove.

Najbrž nič. Morganova tvrdka ne posojuje denarja in tudi ne dovoljuje kreditov državam, da poravnajo drugim upnikom svoje dolgeve, ampak da dolžniki plačajo nji dolgeve in pri tem prihajajo še v večjo odvisnost bančne tvrdke. Ako se Morganova tvrdka interesira za Italijo, ima tvrdka gotovo svoje koristi od tega zanimanja, katerih pa ne bo obešala na veliki zvón. To je kupčijaka ali mešetarska tajnost.

Ampak nekaj se bo vseeno zgodilo. Kaj?

Nauzdano časopisje bo pričelo hvaliti Mussolinija kot velikega in modrega državnika. Njegove neumnosti bodo hvaliti kot modrosti, njegove opozicijonke bodo pa obličali z gnojnico. To bodo prvi sadovi te kupčije.

Nasprotnike fašizma v Italiji bodo atikali kot zlikovce, katere lahko kroti le kovana pest. Pozabljen bo finančni škandal italijanske banke, pozabljen bo bestialni umor socialističnega poslanca Matteotija.

Temu kreditu bodo sledili novi krediti, Italija bo lezla še bolj v dolgeve. Izkoriščanje italijanskega delovnega ljudstva bo postajalo hujše, ker bodo rasle obresti in dolgov.

Krediti ne bodo rešili fašizma v Italiji. Zato že skrbi sedanji gospodarski red s svojimi jeklenimi zakoni, ki učinkujejo v njem. In kadar bo fašizem zakopal Italijo tako v dolgeve, da ne bo mogla kreniti na desno ne na levo, mu tudi novi krediti ne bodo nič pomagali, ker bodo obresti od prejšnjih kreditov že tako velike, da jih italijansko delovno ljudstvo ne bo moglo več nositi.

In kaj potem? Tega vprašanja si ni zastavila niti bančna tvrdka Morgan & Co., ker njen pogled ne sega tako daleč v bodočnost in ker si ga ne upa zastaviti, ker se zaveda, da povsod sledi hakrot, ako so dolgov tako visoki, da dolžnik ne more več zmagovati obresti.

SLIKE Z NASLOV

Kriva, Pa. — Ni dolgo, kar sem poročal o nevihti, ki nas je obšla in napravila dosti strahu, posebno pri neznem spolu. In zopet se je povrnila na 23. maja ob pol enajstih ponoči. Pihel je veter celi popoldan in ustrašil tako, da je prišel do vrhunca. Začel je tipati, kaj bo pograbil. Lotil se je kakor avto-bandit.

B. Milavec ima novo garažo in notri novo karo. Veter sname garažo raz kare, jo razvija v poleg stoječo buko, da se razdrobi na kose. Kara stoji mirno brez male poškodbe.

Kakšnih petnajst korakov naprej je stala lanko leto napravljena šola. Ravnotako je je zdrobilo in vzrgo poleg stoječe večje šole, da je tudi drugi udilo steno in hudo poškodovano.

Po drugih hišah se je veter igral le na strehah, da je pobiral le strešni papir in silil je tudi okoli okna, ko jih je več poškodoval in pobil šipe. Tudi J. N. ni prizanesel: odnesel mu je sušilnico za mazo na drugi konec vrta.

Neveča je sadna našega društvenega predsednika Johna Zakrašnika. Ponesrečil se mu je pet let in sedem mesecev star sinček. Padel je in se je poškodoval, da je v par dneh izdihnil svoje mlado življenje. Pogreb se je vršil na 27. maja ob dveh popoldne. Udeležila se je vsa mladina in tudi pogrebniški so bili od mladinskega oddelka. Malenček je bil pri dveh družicah: S. N. P. J. in S. S. P. Z. Oba društvi sta mu dali tudi po enega člana za častno stražo poleg srtvaškega odra. Bilo je mlo videti spreved malih, ko so nosili venca in cvetlice do sredine nasebine. Tam so jih naložili na avto, bilo jih je 16, da se odpeljal na pokopališče. To je bil prvi slučaj, da so mali člani spremili svojega sobrata na zadnji poti do groba.

Zavedali so se žalostnega poka. Prej razporejeni in pri igrah veseli so bili otožni in žalostni za svojim sobratom. Spraved je vodil hr. Anton Tavžel, tajnik društva št. 174 S. N. P. J.

Bratje in sestre, tukaj se vidite, kolikoga pomene je društvo v nesreči otrok. Ne zamudite prilike; ko vaš mali dopolni določeno starost, vpišite ga v društvo. Ne vemo kdaj doleti otroka nesreča. Slovenska narodna podpora jednota je dobra mati vsem, naj bo star ali mlad.

Pozdravljam vse brate in sestre S. N. P. J. Našemu društvenemu predsedniku pa srčno sožalje. — **Joh. Zakrašnik.**

Harwick, Pa. — Za vedno je zaspala Marija Pongarc, članica društva št. 176 S. S. P. Z. v Harwicku, Pa. Po tritedenski mučni bolezni in teški operaciji je morala v rani grob. Umrla je dne 17. maja v bolnišnici v navzočnosti svojega soproga.

Marija Pongarc je bila rojena leta 1887 v Višjigarmu, pristojna v Gradišče. V Ameriko je prišla leta 1920. V starem kraju zapuša še živega očeta, mater, sestro in tri brate, v Ameriki pa sestro, soproga ter nedoročeno sina in hčer. Članica S. S. P. Z. je postala leta 1921 meseca januarja pri društvu št. 10 S. S. P. Z. v Moon Runu, Pa., nakar je pristopila leta 1923 k društvu št. 176 v Harwicku, Pa., ki ji je darovalo krasen venec v zadnji spomin in priredilo z lepim sprevedom civilni pogreb dne 20. maja popoldne na pokopališču v Springdalju, Pa.

Moramo se zahvaliti društvu št. 419, S. N. P. J. za lep venec in korporativno udeležbo pogreba z društveno zastavo.

Vsem, ki se niste pri teh podpornih organizacijah, kličem, pristopite! To vam je vzgled: še mlada in čvrsta žena v starosti 37 let se je morala ukloniti smrti kosi. Ne odlašajte! Pristopite še ta mesec v našo armado, ki da dobro podporo v bolezni in v slučajni smrti pa imajo ostali lepo in dobro tolažbo.

Vašem sorodnikom in tebi soprog Frank, sinu Martinu in hčerki Franciški Pongarc, izrekamo srčno sožalje. — **Draga sestra Mary nam ostane v spominu. Počivaj mirno pod zeleno trto. — Anton Jaschinski, tajnik.**

Harwick, Pa. — Nemila smrt je ugrabila nako 10 let in 3 mesece staro hčerko Anico Stern. Umrla je dne 24. maja 1925 v McKeesport bolnišnici. Bolna je

bila samo osem dni in operirana na slepiču. Pogreb se je vršil civilno na 26. maja t. l. na pokopališču v Irwin, Pa.

Bila je članica mladinskega oddelka pri društvu št. 97 S. N. P. J., kateremu se prav lepo zahvaljujem. Članstvo mladinskega oddelka se je polnoštevilno udeležilo pogreba, kakor tudi članski oddelci, in krasni venec so položili na njeno krsto. Lepa hvala tudi društvu "Trdnjava" št. 80 S. S. P. Z. za krasni venec, katerega so dali v zadnji poždrav. Lepa hvala tudi šolski mladini in učitelji misa Boerio, ko so jo tako lepo pozdravili, da so prekinili šolo in jo spremili k zadnjemu počitku. Podarili so krasen venec. Hvala mojemu svaku Jacku Peternellu, in njegovim ženi za prvo pomoč in tolažbo ter krasni venec, ki sta ga podarila na krsto. Hvala vsem sorodnikom za vence in tolažbo, družini Franka Kope za krasni venec in vsem, ki ste se udeležili pogreba. Nikdar ne bomo pozabili ljubezni, ki ste nam jo izkazali.

Počivaj v miru, draga hčerka in sestra, lahka ti bodi ameriška zemlja. Žalujejo ostali: Mike in Mary Stern, starša; Mary, Frances, Agnes, sestre in Frank, brat.

Eveleth, Minn. — Novice so tu kot skrite vijolice v trnjevem grmu. To se pravi, da poročevalcev manjka. V veliki nasebini se zgode vsakojake roči, svatbe, veselice, krsti, smrti, ali le malo se o tem poroča z dopisi po listih, posebno pa v Prosveti, ki smelo trdim, da je najbolj razširjena in ima poleg drugih listov tudi največ naročnikov. Zato dam poročilo v Prosveto.

Dne 1. junija je bil pogreb starega nasebnika Luka Čampa, doma iz Ribnice na Dolenjskem. Star je bil 65 let. Na pogreb sta prišla iz Clevelanda, O., sin Alojzij in hči Pavla. To je žalostna novica.

Na 14. junija zvečer ob osmih bomo imeli nekaj vselega. Pevski zbor "Slovenija" priredi ta dan v družbi vrlih chisholmakih sokolov in sokolic zabavo s petjem. Da tudi drugega ne bo manjkalo, se razume, kajti pri vsem tem bo fina godba, da bo lahko plesal vsakdo, četudi ne zna. Vzpodbujala ga bo godba. Zato pa na svidenje vai ob blizu in od daleč dne 14. junija. — **Louis Janexič.**

Milwaukee, Wis. — Dolžnost me veže, da se zahvalim naši materi Slovenski narodni podporni jednoti za desetletno podporo, ki sem jo dobil pošteno plačano. Apudiram tudi na vsakega, ki še ni pri tej organizaciji, da nemudoma pristopi, ker S. N. P. J. v resnici nudi izdatno pomoč ob času potrebe.

Delavske razmere so tukaj kot povsod skoraj na nišli. Pa nas "tolajijo", da bo še slabše. Zato se mora srečnega šteti, kdor dela. Ne svetujem nikomu hoditi sem za delom. Je tu še precej takih, ki ne nič ne brigajo za napredek delavstva.

Zadnjikrat smo imeli shod in prišel je govornik iz Chicago, da je nam razložil več stvari, pa žal, kmalu bi ga ne bil imel kdo poslušati. Govornik je bil sodrug Zajec, komur vaa čast za prizadevanje. Napredujemo pa danes tako kakor je boja rakova. Večkrat grem na sejo k organizaciji za zgradbo slovenskega doma, pa tu še bolj slabo kaže v napredu. Mogoče bo kmalu vse pogorelo.

Pozdravljam čitatelje Prosvete in člane S. N. P. J. — **Tony Klobuchar.**

Iz okolice Finleyville, Pa. — Pittsburgh Coal Co. je zaprla rudnik Montour 10, da je ostalo brez dela 1120 delavcev. Cincinnati majna je zaprla že približno dve leti in Coal Black ravnotako. Pred mesecem je kompanija dala pobrati iz teh rudnikov vse pumpe in tračnice ter sploh vse, kar se je dalo dobiti. Nato pa je zaprla, kakor pravijo, za zmerom.

Rudnik Pittsburgh Terminal Coal Co. št. 8 obratuje še vsaki dan. Star Mine je dosedaj delala vsaki dan, a Frick kompanija je tudi sedaj dala delavcem za vsaki teden po par dni počitnice.

Toliko zadostuje o delavskih razmerah. Z društvu dobro uspevamo. Imamo jih kar tri, in sicer od S. N. P. J., S. S. P. Z. in J. S. K. J., katera dobro napredujejo. Pri nas imamo lepe tlakane ceste, da človeka ne ovira blato.

Zato tudi gospa Storklja rada primaha k nam na Finleyville. Dne 16. maja se je oglašila pri sobratu Franku Pernisheku in pustila zdravo in krepko hčerko. Hči in mama sta zdravi. Pozdrav vsem čitateljem. — **Uršula Pernišek.**

Sheridan, Wyo. — Delavske razmere so slabe. Tu je šest rudnikov, katere lastjuje Sheridan, Wyo., Coal Co. Že od 1. aprila 1922, to je od rudarske stavke, sta obratovala samo dva njih rudnika, a sedaj na 15. preteklega meseca so zaprli še en rudnik, tako da obratuje samo eden in še tisti le po eden ali dva dni na teden.

Kakor vse izgleda, namerava kompanija izgnati od tu vse rudarje, ker je tudi dobila veliko električno lopato za nakladanje. Če uspejo s tem strojem za nakladanje premoga, nas vse rudarje lahko takoj odpuste. Do tisti mašino bodo spravili v rov Acmi. — **Petar Bryaa, član društva št. 327.**

McKeesport, Pa. — Veliko čitamo po jugoslovanskih časopisih v Ameriki o slabih delavskih razmerah po vseh nasebilih. Mogotci bi rudarje radi prisilili, da pristanejo na mezdno lestvico iz leta 1917 in 1916, tako da bi oni imeli še večjo tlačiteljsko moč, kot jo imajo sedaj.

Člane S. N. P. J. torej obveščam, da so tu slabe delavske razmere. Prilike ni dobiti delo. Sestel sem se s članom S. N. P. J. na Baltimore pošlaji, ki je ravno stopil z vlaka. Videl sem, da je tu nepoznan, in ko sem videl, da nosi znak naše jednote, sem takoj stopil proti njemu, da sva se spoznala. Začel mi je pripovedovati, da je prišel sem za delom, na kar pa mu nisem mogel raztolmačiti dobrega. Povedal sem mu, kako je tu v resnici. Verjeti pa mi ni mogel, temveč mi je pokazal nek časopis, naj čitam. Res sem videl notri pisano, da se tu v McKeesportu potrebujejo delavci, torej sem videl, kako je siromak bil zapeljivan.

Bratje delavci, ne pustite se zapejati po kakih buržoaznih časopisih, ne zapravljajo težko pridruženih centov za vožnje. Če mislite kam kreniti, prej vprašajte svoje znance, da se prepričate, če se gotovi, da dobite delo. Bratom torej naznanjam, da se tu ne more dobiti delo za se daj. Tudi kako bo v bodoče se bom oglašil v glasilo S. N. P. J. — **M. Sabich.**

So. Chicago. — V nedeljo dne 24. maja je bilo mnogo zabav in veselice. Tudi za pevsko društvo "Triglav" je bil pomemben dan. Vabljeni smo bili na "birth-day party", katerega je obhajala hči našega vrliga pevovodja. Udeležba je bila splošna in zabavali smo se jako dobro z lepim petjem. — **Triglavčan.**

Iz sovjetske Rusije

Poroča Eric Verney iz Moskve.

Kovinarska industrija. — Čeprav je po vsej Rusiji narastala produkcija industrije do skoraj sedemdeset odstotkov predvojne, se kovinarska industrija vendar zelo počasi opomaga. Predlanskem le dosegla komaj 30 odst. predvojne produkcije, lani pa 47.7 odst. Producira pa sedaj več kakor kdaj prej: avtomobilov, traktorjev, Diselovih motorjev ter šivalnih in predilnih strojev.

Konvencija je upoštevala kmete. — Na štirinajsti konvenciji ruske komunistične stranke v maju je bilo vprašanje radi kmetijstva eno najglavnejših.

Med prvo dobo nove gospodarske politike, katera je imela povzdigniti industrijski sistem v deželi, je bilo mesto bolj upoštevano. Med drugo dobo razvoja, se ima vlada bolj baviti z agrikulturo. Ključ do izboljšave je v tem, da vlada zalaga kmete s tvorniskimi in s tem pomaga njih življenjskemu standardu, da se povzpe do delavskega. Geslo stranke v zadnjih časih je, da pazi na sela.

Zmanjšanje davka na poljedelce bo pomagalo srednjim in malim kmetom. Zadnji dekret, ki dovoljuje kmetom, da smejo najemati poljske delavce v času setve in setve pod gotovimi zakoni, je umerjen radi tega, da se prepreči izkoriščanje poljskih delavcev po velikih in bogatih posestnikih.

ZARKOMET

Zriva na temni strani.

Čikaški listi so v četrtek objavili pod debelim trojnim naslovom vest: Mrs. Anna H. Beauchamp, misteriozna lasuljarka, je včeraj v svojem stanovanju, 4148 W. 22nd st., izvršila samomor s plinom. S tem korakom se je odtegnila kazenskemu postopanju, ker je kot "kraljica banditov" imela v svojem stanovanju skrivališče in arzenal za roparje. Pred enim tednom je obiskala duhovnika. Takrat je policija izvedela, da hoče povedati vse kar ve o parijih. Toda ženska ni hotela povedati nič, mesto tega je prstovoljno v smrt in s tem je oropala državo važne priče proti bančnemu banditu Fernekesu.

Taka je vest. Narodnost samomorilke ni omenjena. Ime je francosko. Nihče, razen gotovih slovenskih krogov, ne ve, da je to bila Slovenka, ki je po mnogih zakonskih avanturah končno dobila nekega Francoza. Tako smo čikaški Slovenci v širši javnosti oropani "slave", da smo imeli v svoji sredi "kraljico banditov".

Dejstvo, da je posetila duhovnika, dokazuje, da ni bila "brezverska niti rdeča zverina". Od kod torej pot do banditske krova? Šlo na stran. Na dnu elvške družbe — in v Chicagu je to dno precej močvirnato — so ljudje vseh narodov in vseh vrst. Vsi jak ekonomskega izkoriščanja, ki pritiaka na dno, ne priznana nikomur. Kdor je močan, se izmuzne, kdor je slab, obleži.

Glejte v bodočnost!

Ne kupujte farm v Floridi in Kaliforniji! Kupite svet na severnem tečaju! Zemlja pod ledom je bogata na petroleju. Če 17,000 let — morda par let prej ali poznej — se tečaj premakne drugam in tja se naseli gorko podnebje. Skrbite za svoje otroke!

(Odklanjam odgovornost, če kdo nasede.)

Poslušajte Bundesena!

Gospodje v kutarskem uredništvu pretrajajo dober nasvet zdravniškega komisarja Bundesena, ki se glasi: Ne razburjajte se, ko pritisne vročina.

Čuvajte si zdravje! Človek samo enkrat živi — saj veste.

Dajte mu dnevnik!

J. M. Trunk je napisal pet kolon bešelj, s katerimi je dokazal, da on sam potrebuje dnevnik.

Kdo je postavil severni pol?

Neki humorist pravi, da je severni pol (tečaj) poljske narodnosti. Bodimo pravični! Poljaki že imajo dovolj zločinov na svoji duši.

Družinske razmere.

Centjeni Zarkomet! Ali si videl collinwoodskega žandarja kako je z obvezano glavo tekel k odvetniku? Njegov svak mu je namerlal precej gorkih, ker je pretepel ženo. Prosekutor ga je vprašal, zakaj se je pustil nabrati po svaku, žandar je pa odgovoril, da je napol brljav in zato ni videl svaka, dokler ni padla pest. Nato mu je prosekutor dejal, naj gre domov in se namaze z božjo mastjo po glavi, če je še kaj možganov pod lupino. Najbrt ne bo nič pomagalo. Bog, uamili se ga! — Vazgavednež iz Collinwooda.

Dogodek št. 91.

V starem kraju je živel reven, toda zelo pobožen kmet. Na steni je imel veliko razpelo, pod katerim je večkrat klečal in prosil Nazarencu, naj mu pomaga iz revščine. Nekega dne se je pa zgodila nesreča. Križ je padel na tla in nazarenski tesar si je razbil vse ude. Ker kmet ni imel denarja, da bi si kupil novo razpelo, je sam naredil nov križ, zimal ude razbitemu Nazarencu in ga pribil. Nato je zopet klečal pred njim in ga prosil pomoči. Jaz mu pa rečem: "Priatelj, ti si mu pomagal, ko je padel s stene; ti si mu zloplil skupaj razbite ude. Sam si ni mogel pomagati, kako naj tebi?" Mož me pogleda in se zamisli. Od tistega časa ga nisem več videl klečati pred alimanim Nazarencem. — **Anton Ausac, Staunton, Illinois.**

